

Tah a výskyt rybáka bělokřídlého (*Chlidonias leucopterus* Temm.) na střední Moravě

Passage and occurrence of White-winged Black Tern (Chlidonias leucopterus Temm.) in Middle Moravia

Lubomír Doupal¹⁾

¹⁾ Sienkiewiczova 3, 772 00 Olomouc, Česká republika

DOUPAL L. 2006: Tah a výskyt rybáka bělokřídlého (*Chlidonias leucopterus* Temm.) na střední Moravě. *Passage and occurrence of White-winged Black Tern (Chlidonias leucopterus Temm.) in Middle Moravia*. Zprávy MOS 64: 144–145.

Rybák bělokřídlý se objevuje na střední Moravě pravidelně a v malých počtech, přičemž některé výskyty mohou mít invazní charakter. Jeho výskyt byl zjištěn od konce dubna do začátku října. Na jarním tahu se vyskytuje početněji (celkem 95% pozorování) než na podzimním tahu (celkem 5% pozorování). Podobné údaje uvádí i HUDEC (1987) pro bývalou Československou republiku.

White-winged Black Tern occurs in Middle Moravia regularly and in small quantities, when some occurrences can have invasion character. Its occurrence was found from end of April up to beginning of October. During the spring migration it occurs in larger number (altogether 95 percent of observations) than during the autumn migration (altogether 5 percent of observations). HUDEC (1987) presented similar data for the earlier Czechoslovak Republic.

Keywords: Chlidonias leucopterus, Middle Moravia, migration

Úvod

Rybák bělokřídlý (*Chlidonias leucopterus* Temm.) je monotypický druh hnízdící ve střední a východní Evropě, střední Asii a na jihu po Zakavkazí a Irák. Centrem výskytu je mírná kontinentální nížinná oblast v klimatickém pásmu stepí, kde je rovnoměrně rozšířen. Obývá většinou původní sladkovodní bažiny, hlavně zaplavované travinné porosty v blízkosti jezer. Evropské populace zimují v Africe jižně Sahary.

Na území České republiky patří k pravidelně, ale nehojně protahujícím ptákům, a to především na východě našeho státu. Předkládaná práce shrnuje všechna dostupná pozorování o tomto druhu z území střední Moravy z let 1953–2003 (SITKO et al. 1983, DOUPAL et al. 1993).

Materiál a metodika

Práce obsahuje kompletně zpracovaná data o výskytu rybáka bělokřídlého z okresů Olomouc, Přerov a Kroměříž. Všechna data jsou uložena

v mé kartotéce a pochází většinou jak z vlastních pozorování, tak i z pozorování jiných ornitologů působících ve sledované oblasti. Nejvíce získaných dat pochází z Tovačovských a Záhlinických rybníků (90% všech dat). Ve všech případech se jedná o vodní plochy v rovině údolní nivy řeky Moravy v nadmořské výšce 195–200 m.

Výsledky

Starší autoři tento druh na střední Moravě neuvádějí (ČAPEK 1930, KAŠPAR 1889). Vůbec poprvé zde byl rybák bělokřídlý pozorován Kozákem dne 5. 5. 1953, 1 ex. v Tovačově, těsně po napuštění Hradeckého rybníka. V letech 1953–2003 zde byl tento druh pozorován celkem 80x v počtu 788 exemplářů. Přehled množství pozorovaných ptáků udává tab. 1. Zcela výjimečné byly roky 1996, kdy bylo 6. 5. pozorováno 130 ex., 12. 5. 1997 280 ex. a 30. 4. 1999 53 ex., vše v Záhlinicích. Rybák bělokřídlý patří na střední Moravě k přísně tažným druhům. První příletová data pochází z poslední dekády

dubna (první 23. 4. 1996, 1 ex.). V první dekádě IV jarní tah vrcholí (celkem 45,7% pozorování). Později počet pozorování klesá až do první dekády VI, kdy zde tento tah končí. Na podzimním tahu byl zastížen pouze 4x a poslední pozorování je z 9. 10. 1954, 1 ex., Tovačov (viz tab. 2).

Literatura

ČAPEK V. 1930: Ptactvo župy Olomoucké. In: ČERNÝ N. & PELÍŠEK R. (eds.): Přírodní poměry střední

a severní Moravy. Vydaly Učitel'ské Jednoty v župě olomoucké, Kroměříž, pp. 398–431.

DOUPAL L., KOZÁK V. & TOMAN A. 1993: Ptactvo Tovačovska. Zprávy MOS, 51: 107–132.

HUDEC K. et al. 1987: Fauna ČSSR Ptáci II. Academia, Praha.

KAŠPAR R. 1889: Ptactvo moravské. Časopis muzea olomouckého, 6: 20–26.

SITKO I., DVORSKÝ M. & DVORSKÁ J. 1983: Ptactvo Kroměřížska. Zprávy MOS, 41: 19–85.

Tab. 1 / Tab 1: Počty pozorovaných rybáků bělokřídých na střední Moravě / *Number of observed White-winged Black Tern in Middle Moravia*

Počet rybáků bělokřídých / <i>Number of Terns</i>	1	2–10	10–50	50–280
Počet pozorování / <i>Number of observations</i>	26	41	10	3

Tab. 2 / Tab 2: Počty pozorování rybáka bělokřídého během roku / *Number of observations of White-winged Black Tern during the year*

Měsíc / <i>Month</i>	IV			V			VI			VII			VIII			IX			X		
Dekáda / <i>Decade</i>	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Počet / <i>Amount</i>	-	-	13	32	22	6	3	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-

Výskyt potápky rudokrké (*Podiceps grisegena*) na Tovačovsku

Occurrence of Red-Necked Grebe (Podiceps grisegena) in Tovačov region

Lubomír Doupal¹⁾

¹⁾ Sienkiewiczova 3, 772 00 Olomouc, Česká republika

DOUPAL L. 2006: Výskyt potápky rudokrké (*Podiceps grisegena*) na Tovačovsku. *Occurrence of red-necked grebe (Podiceps grisegena) in Tovačov region*. Zprávy MOS 64: 145–147.

Potápka rudokrká je na Tovačovsku vcelku pravidelně, ale v malém množství, protahujícím ptákem. V posledních asi 5 letech se však stává v dané oblasti vzácná. Pro jarní tah udává HUDEC et al. (1994) vrchol v měsíci květnu, ale na Tovačovsku to je měsíc duben. Podzimní tah je srovnatelný s údaji v jiných částech republiky.

Red-necked Grebe passes through Tovačov region quite regularly, even though in small quantity. But, in the last about 5 years, it becomes rare in the given area. For spring migration, HUDEC et al. (1994) declare the top in May, but in Tovačov region it is in April. Autumn migration is comparable with the data in other parts of the Republic.

Keywords: *Podiceps grisegena, migration, Tovačov region*